

Moderne tijd

Twee gegevens over de oorlog waarin Griekenland vocht om onafhankelijk te worden van het Ottomaanse (Turkse) Rijk:

- 1 In 1824 stond in een Amerikaanse krant: "Er wordt gezegd 'de Grieken zijn verdeeld!' Maar het lijkt mij dat ze wel een band moeten hebben, wat het hen mogelijk maakt Turkije al meer dan vijf jaar te weerstaan."
- 2 Verschillende beroemde Britse auteurs besloten persoonlijk mee te vechten met de Grieken, omdat zij "hartstochtelijk wilden strijden voor de vrijheid van Griekenland, de bakermat van de beschaving."

3p 14 Licht beide gegevens toe door:

- bij het eerste gegeven uit te leggen van welk nationalistisch uitgangspunt de krant uitging, en
- bij het tweede gegeven aan te geven bij welke negentiende-eeuwse literaire stroming het motief van de auteurs om te vechten past.

Gebruik bron 7.

Oliver Twist wordt meteen na publicatie een bestseller.

Twee onderzoeksgebieden van een studie naar armoede in Groot-Brittannië in de negentiende eeuw:

- 1 De leefomstandigheden van kinderen in de werkhuizen.
 - 2 De groeiende aandacht voor de sociale kwestie in Groot-Brittannië.
- De onderzoeker concludeert dat de bron **minder** bruikbaar is voor het eerste onderzoeksgebied en **meer** bruikbaar voor het tweede onderzoeksgebied.

4p 15 Leg voor beide conclusies apart deze redenering uit.

In 1848 publiceerde William Wells Brown in de Verenigde Staten het boek *The Anti-Slavery Harp* (De anti-slavernij harp), met liederen die gezongen konden worden tijdens bijeenkomsten van abolitionisten. Een van de liederen in dit boek was geschreven op de melodie van de *Marseillaise*, een strijdlied uit de Franse Revolutie.

Een bewering:

Brown wilde met dit liedboek het succes van de bijeenkomsten van de abolitionisten bevorderen.

4p **16** Ondersteun de bewering door:

- aan te geven welke boodschap Brown met zijn keuze voor de melodie van de *Marseillaise* wilde overbrengen, en
- twee verschillende argumenten te geven waardoor het zingen van liederen de bijeenkomsten van de abolitionisten effectiever maakte.

Moderne tijd

bron 7

In 1838 publiceert de Britse schrijver Charles Dickens *Oliver Twist*, een roman over een weesjongen die te werk wordt gesteld. Een fragment hieruit:

De kamer waarin de jongens hun voedsel kregen was een grote stenen hal, met een koperen ketel aan het eind, waaruit de meester (...), geassisteerd door een of twee vrouwen, de pap serveerde tijdens etenstijd. Iedere jongen kreeg één portie en niet meer. (...) De kommen hoefden nooit afgewassen te worden. De jongens polijsten ze met hun lepels tot ze weer glansden; en als ze dit hadden gedaan, (...) staarden ze naar de ketel en (...) likten ijverig aan hun vingers. Jongens hebben over het algemeen een goede eetlust. Oliver Twist en zijn metgezellen leden drie maanden de pijn van een langzame hongerdood.

Toelichting:

Charles Dickens gebruikt voor het schrijven van deze roman ervaringen uit zijn eigen jeugd. Nadat zijn vader schulden had gemaakt werd de twaalfjarige Charles te werk gesteld, een gebeurtenis waarop Dickens met afschuw terugkeek.

Bronvermelding

Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift.